

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1906, kl. 3 e. m.

Utlåtande angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1906 åt en del tjänstemän och betjante m. m.

(1:a U. A.)

I den af Kungl. Maj:t den 13 januari 1906 till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t föreslagit, att till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante, å extra stat för år 1907 måtte anvisas såsom förslagsanslag under

andra	hufvudtiteln (punkt 19)	.....	kronor	12,500: —
tredje	” (” 5)	.....	”	3,500: —
fjärde	” (” 36)	.....	”	8,000: —
femte	” (” 47)	.....	”	16,000: —
sjätte	” (” 56)	.....	”	1,142,400: —
sjunde	” (” 42)	.....	”	30,000: —
åttonde	” (” 161)	.....	”	60,000: —
nionde	” (” 68)	.....	”	67,900: —

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 4 Saml. 1 Afd. 12 Häft. (N:o 12.) 1

Tillika har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under femte hufvudtiteln, punkten 48, föreslagit Riksdagen att medgifva, att dyrtidstillägg, i enlighet med nyssberörda grunder, finge för år 1906 utgå till tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

Till återopade statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari innevarande år har chefen för finansdepartementet anført följande:

»I den till nästlidet års lagtima Riksdag aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslog Eders Kungl. Maj:t, i öfverensstämmelse med hvad som skett flera föregående år, Riksdagen att till beredande af dyrtidstillägg för år 1905, enligt vissa i propositionen närmare angifna grunder, åt en del tjänstemän och betjante inom de särskilda departementen jämte därtill hörande ämbetsverk, kårer och stater, under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarne, anvisa följande belopp, nämligen:

under andra	hufvudtiteln	.....	kronor	63,000:—
”	tredje	”	”	4,200:—
”	fjärde	”	”	14,548:—
”	femte	”	”	36,000:—
”	sjätte	”	”	900,000:—
”	sjunde	”	”	50,000:—
”	åttonde	”	”	80,000:—
”	nionde	”	”	85,000:—

eller tillhopa kronor 1,232,748:—

Enligt Eders Kungl. Maj:ts berörda förslag skulle de ifrågavarande dyrtidstilläggen utgå enligt samma grunder, som i enahanda hänseende varit gällande för närmast föregående år, då sådant tillägg ifrågakommit. Dyrtidstillägg skulle sålunda utgå med 10 procent å kontant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 500 kronor, hvarjämte från åtnjutande af dyrtidstillägg skulle undantagas, bland andra, de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för år 1905 uppginge till högre belopp än 7,000 kronor, äfvensom de tjänstemän och betjante, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, år 1904 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,000 kronor.

Med anledning af Eders Kungl. Maj:ts förberörda till 1905 års lagtima Riksdag aflåtna framställning tillkännagaf Riksdagen i skrifvelse den 6 maj 1905, att Riksdagen för ifrågavarande ändamål under omförmälda hufvudtitlar på extra stat för år 1906 anvisat följande belopp, nämligen:

under andra	hufvudtiteln	.....	kronor	12,500: —
„ tredje	„	.....	„	2,400: —
„ fjärde	„	.....	„	9,500: —
„ femte	„	.....	„	28,000: —
„ sjätte	„	.....	„	818,700: —
„ sjunde	„	.....	„	30,000: —
„ åttonde	„	.....	„	65,000: —
„ nionde	„	.....	„	67,900: —

eller således tillhopa kronor 1,034,000: —

samt att Riksdagen därvid bestämt från Eders Kungl. Maj:ts förslag i så måtto afvikande grunder för dyrtidstilläggens beräkning, att dyrtidstillägg skulle utgå med 10 procent å kontant aflöning, men icke i något fall med högre belopp än 300 kronor, samt att från åtnjutande af dyrtidstillägg skulle undantagas, bland andra de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för år 1905 uppginge till högre belopp än 5,000 kronor, äfvensom de tjänstemän och betjante, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, år 1904 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 5,000 kronor.

Angående dyrtidstillägg för år 1905 åt en del tjänstemän i enlighet med de af Riksdagen beslutade grunder utfärdades nådig kungörelse den 12 maj 1905.

Den af Eders Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 tillsatta kommitté, hvilken erhållit i uppdrag att afgifva underdånigt utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden samt att därvid tillika taga under öfvervägande, huruvida genom förenklingar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning af tjänster, som genom de förändrade anordningarna kunde undvaras, afgaf den 18 november 1903 betänkande rörande allmänna förutsättningar och grunder för en reglering af löneförhållanden m. m. inom de centrala ämbetsverken.

Sistnämnda dag afgaf kommittén därjämte betänkande angående reglering af löneförhållandena m. m. vid kammarkollegium. Öfver sistnämnda betänkande har kammarkollegium den 29 april 1904 afgifvit underdånigt utlåtande, hvarjämte domänstyrelsen, hvars yttrande, med anledning af utaf kommittén väckt förslag om öfverflyttning af vissa ärenden från kammarkollegium till nyssnämnda ämbetsverk, öfver förslaget inforrats, den 25 augusti 1905 afgifvit sådant yttrande. Vidare har kommittén afgifvit betänkande dels den 16 juni 1904 angående reglering af löneförhållandena m. m. vid kammarrätten dels ock den 24

november samma år beträffande reglering af löneförhållandena m. m. vid statskontoret; och hafva sistnämnda båda ämbetsverk, hvarterda beträffande det betänkande och förslag, som samma ämbetsverk rör, afgifvit underdånigt utlåtande, kammarrätten den 13 maj 1905 och statskontoret den 22 juni samma år.

Sedan kommittén afgifvit betänkande och förslag i nu omförmälda hänseenden, har kommittén varit sysselsatt med frågan om reglering af löneförhållandena m. m. vid landsstaten. Något förslag i denna del har emellertid ännu icke inkommit.

De betänkanden och förslag, som af omförmälda kommitté hittills afgifvits, röra sig icke allenast om aflöningsförhållandena vid de ämbetsverk, som nämnda betänkanden afse och hvad därmed äger omedelbart sammanhang, utan innefatta äfven delvis ganska genomgripande förslag i fråga om samma ämbetsverks organisation, arbetssätt och verksamhetsområden. Det lär derför icke förefinnas utsikt därtill, att ifrågavarande ärenden, hvilka ännu kräfva åtskillig ytterligare beredning, kunna i så god tid föreläggas Eders Kungl. Maj:t till pröfning, att förslag i ämnet kunna framläggas för innevarande års Riksdag.

Med afseende härå och då de förhållanden, som föranledt beviljande af dyrtidstillägg åt vissa statens tjänstemän och betjante, i hufvudsak fortfarande föreligga, torde den förbättring i aflöningsförmåner, som i afvaktan å en blifvande lönereglering tillerkänts vissa kategorier af tjänstemän och betjante, i den utsträckning sådant finnes fortfarande böra äga rum, äfven under innevarande år böra utgå under formen af dyrtidstillägg.

Innan jag går att uttala mig rörande den omfattning, hvari en dylik löneförbättring under innevarande år bör ifrågakomma, anhåller jag att i detta sammanhang få anmäla vissa under nästlidne års höst inkomna underdåniga framställningar i ämnet.

I underdånig skrifvelse den 3 sistlidne oktober har ett stort antal tjänstemän inom de särskilda departementen äfvensom därtill hörande centrala ämbetsverk, med framhållande, hurusom det måste anses vara med rättvisa och billighet, liksom äfven med själfva begreppet dyrtidstillägg öfverensstämmande, att beviljad dyrtidstillägg finge utgå tills antingen den dyra tiden upphört eller, om denna befunnes vara konstant, dyrtidstillägget aflöstes af en fast löneförhöjning, samt under erinran att lefnadskostnaderna, långt ifrån att hafva blifvit mindre än de varit år 1901, då dyrtidstillägg första gången beviljades att utgå enligt de grunder, som sedermera till och med år 1904 tillämpats, tvärtom sedan dess oafbrutet stegrats, särskildt i fråga om bostads-

hyrorna, hemställt, att, då den nedsättning i löneinkomst, som blifvit en följd af Riksdagens sistlidet år fattade beslut i ämnet, för en stor mängd tjänstemän, särskildt dem, som vore anställda vid de centrala ämbetsverken i hufvudstaden, där de dryga lefnadskostnaderna gjorde lönerna mera otillräckliga än annorstädes i landet, vore synnerligen kännbar i ekonomiskt afseende, nådig proposition måtte aflåtas till Riksdagen om beviljande af dyrtidstillägg för år 1906 enligt enahanda grunder, som fastställts för de under åren 1901—1904 utgående dyrtidstillägg.

Därjämte har styrelsen för statens vaktmästares förening i Stockholm i underdånig skrifvelse den 10 sistlidne november anhållit, att Eders Kungl. Maj:t måtte göra framställning hos Riksdagen om beviljande af dyrtidstillägg åt statens ordinarie och extra ordinarie vaktmästare, att utgå med tjugoprocent å aflöningen från och med innevarande år; och har styrelsen, under erinran att det vore ovisst, om eller när i sammanhang med en allmän reglering af ämbetsverkens löneförhållanden en förbättring af de därstädes anställda vaktmästarnes aflöningsförmåner vore att förvänta, till stöd för berörda anhållan hufvudsakligen anfört, att lefnadskostnaderna i Stockholm, sedan den nuvarande aflöningen fastställdes, ökats med mera än en tredjedel; att de tillfällen till extra förtjänst, som förr funnits, numera, bland annat af den grund att den dagliga tjänstgöringstiden inom ämbetsverken för vaktmästarne nu vore långt mera utsträckt än förr, allt mera begränsats; samt att, hvad särskildt anginge de vaktmästare, i hvilkas aflöning inginge bostad, dessa i följd däraf finge vidkännas afdrag å lönen, hvadan och då den omständigheten, att bostaden vore förlagd till samma hus som ämbetsverket, ofta medförde en till tiden än mera utsträckt tjänstgöring än eljest, billigheten syntes tala för att äfven desse komme i åtnjutande af enahanda förmån i fråga om dyrtidstillägg som öfrige vaktmästare.

Ehuru de skäl, som till stöd för ifrågavarande underdåniga framställningar åberopats, icke kunna fränkännas sin betydelse, torde likväl, åtminstone för närvarande, icke förefinnas någon utsikt för, att Riksdagen skulle, med frångående af sin nästlidet år uttalade mening i nu föreliggande fråga, vara sinnad att bevilja dyrtidstillägg i större utsträckning än som då ägde rum. Jag anser mig därför icke böra tillstyrka aflåtande af framställning till Riksdagen om beviljande i allmänhet af dyrtidstillägg för innevarande år i större omfattning än Riksdagen sistlidet år medgifvit. Med afseende å en särskild kår af tjänstemän, nämligen poststaten, har emellertid, enligt hvad mig blifvit meddeladt,

chefen för civildepartementet för afsikt att göra underdånig framställning i syfte, att de vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar anställda tjänstemän och betjante, hvilka i följd af den lönereglering, som vid 1902 års riksdag öfvergått poststaten, därefter varit från dyrtidstillägg undantagna, måtte, i hvad afser sådana befattningshafvare, hvilkas löneförmåner af statstjänst för innevarande år icke öfverstiga 3,000 kronor eller hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, icke år 1905 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än nyss blifvit nämndt, för innevarande år tillerkännas dyrtidstillägg.

De af 1905 års lagtima Riksdag för beredande af dyrtidstillägg anvisade anslag uppfördes såsom förslagsanslag å extra stat under vederbörande hufvudtitlar i 1906 års riksstat. På enahanda sätt torde dyrtidstilläggen för år 1906 böra uppföras i riksstaten för år 1907, därvid förutsattes, att Eders Kungl. Maj:t, om anslagen beviljas, anbefaller statskontoret att under år 1906 utbetala beloppen.

De ifrågavarande förslagsanslagen torde, i hvad angår andra, sjunde och nionde hufvudtitlarne, få uppföras till enahanda belopp, med hvilka de äro upptagna i riksstaten för innevarande år.

Beträffande anslaget under tredje hufvudtiteln påkallas en höjning i anslaget däraf, att det dyrtidstillägget motsvarande bidrag, som utgått från norska statsverket, numera bortfallit. Häraf föranledes, att anslaget under denna hufvudtitel bör uppföras med 3,500 kronor. Anslaget under fjärde hufvudtiteln har af arméförvaltningen, under förutsättning att dyrtidstillägg för innevarande år skulle komma att utgå enligt enahanda grunder som dem, hvilka vunnit tillämpning under nästföregående år, beräknats till ett belopp af 7,977 kronor 50 öre, i anledning hvaraf anslaget ansetts böra uppföras med, i afrundadt tal, 8,000 kronor. Det under femte hufvudtiteln uppförda anslaget har, till dels med anledning af vid nästlidet års lagtima Riksdag verkställd lönereglering för mariningenjörkåren, beräknats till ett till 16,000 kronor minskadt belopp. I anslaget under sjätte hufvudtiteln, hvilket af Riksdagen nästlidet år upptogs till 818,700 kronor, skulle däremot, under förutsättning af bifall till den af mig förut berörda, af chefen för civildepartementet tillämnade framställning angående anvisande af anslag för beredande af dyrtidstillägg åt vissa tjänstemän och betjante vid postverket, erfordras en höjning med 323,700 kronor. Sistberörda anslag skulle således, under nämnda förutsättning, komma att höjas till 1,142,400 kronor. Hvad slutligen angår anslaget under åttonde hufvudtiteln, har detta, sedan vid nästlidet års lagtima riksdag lektorernas vid de tekniska

elementarskolorna aflöningsförmåner undergått reglering, beräknats till 60,000 kronor.

Med iakttagande häraf skulle de särskilda anslagen för dyrtidstillägg tillsammantagna komma att utvisa en höjning af 306,300 kronor, hvilken emellertid uteslutande kommer på sjätte hufvudtiteln.

I de grunder för dyrtidstilläggens utgående, som af 1905 års lagtima Riksdag fastställdes, bör den jämkning vidtagas, som föranledes af förenämnda vid samma års riksdag verkställda löneregleringar. I öfrigt påkallas, under förutsättning af bifall till såväl hvad jag i ärendet hemställt och tillstyrkt som äfven förenämnda af chefen för civildepartementet tillämnade framställning, inga andra ändringar i berörda grunder, än att, enär, på sätt jag förut omförmält, omreglering af de vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar anställde tjänstemäns och betjäntes löneförhållanden vid 1902 års riksdag ägt rum, bestämmelsen därom, att de tjänstemän och betjante, hvilkas aflöning vid sistnämnda års riksdag omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande, skola vara från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagna, förklaras icke äga tillämpning å nyssnämnda tjänstemän och betjante vid postverket, samt att, med afseende därå att nämnda framställning endast afser de tjänstemän och betjante, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst icke för innevarande år uppgå till högre belopp än 3,000 kronor eller hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, icke år 1905 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än det nyssnämnda, öfriga tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagas.

De grunder, efter hvilka dyrtidstilläggen för år 1906 borde utgå, skulle således blifva följande:

1:o) Dyrtidstillägg utgår med 10 procent å kontant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 300 kronor.

2:o) Från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagas:

a) de tjänstemän och betjante, i hvilkas aflöning ingår bostads- eller boställsförmån in natura;

b) de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 5,000 kronor;

c) de tjänstemän och betjante, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, år 1905 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 5,000 kronor;

d) de tjänstemän och betjante, hvilkas aflöningsförmåner vid 1901,

1902, 1903, 1904 eller 1905 årens riksdagar ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande.

Tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar äro, utan hinder af hvad i 2:o d) är föreskrifvet, berättigade till dyrtidstillägg efter i öfrigt stadgade grunder, dock att i fråga om nämnda tjänstemän och betjante dyrtidstillägg tillkommer allenast dem, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för innevarande år icke öfverstiga 3,000 kronor och hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, år 1905 af vederbörande taxeringsmyndigheter icke uppskattats till högre belopp än 3,000 kronor.

3:o) Dyrtidstillägg må allenast tilläggas tjänstemän och betjante, hvilkas aflöning blifvit af Konung och Riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter af Riksdagen pröfvade grunder.

4:o) Dyrtidstillägg beräknas endast å aflöningsförmåner, hvilka utgå af statsmedel. Där aflöning bestrides dels af statsmedel, dels ock af andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därpå, som utgår af statsmedel, dock att åt lärare och tjänstemän vid universiteten, i hvilkas aflöning ingå jämväl andra medel än statsmedel, dyrtidstillägg må beräknas å hela det belopp, hvartill aflöningen blifvit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd att minst uppgå.

5:o) Dyrtidstillägg beräknas å följande slag af aflöningsförmåner:
lön;

tjänstgöringspenningar, däri inberäknadt häradsskrifvare tillkommande tillägg till deras fasta tjänstgöringspenningar;

kontant bostads- och inkvarteringsersättning;

arfvode;

med lön likställt lönetillägg; samt

dagafföning vid flottan.

6:o) Dyrtidstillägg till den, som af statens medel åtnjuter lön eller arfvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en af dessa, nämligen för den, som medför högsta aflöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe är lika, för den af dem, till hvilken han först blifvit befordrad; samt

7:o) Dyrtidstillägget anses tillhöra lönen.»

I fråga om beredande af dyrtidstillägg, på sätt i ofvanintagna anförande antydts, åt en del tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar innehåller statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 13 sistlidne januari följande uttalande af departementschefen:

»Uti underdånig skrifvelse den 20 november 1905 har generalpoststyrelsen gjort hemställan om aflåtande till Riksdagen af nådig proposition därom, att Riksdagen ville medgifva, att dyrtidstillägg, efter vissa angifna grunder, finge för år 1906 utgå till de ordinarie tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för år 1906 icke öfverstege 3,000 kronor.

Innan jag går att närmare redogöra för innehållet af generalpoststyrelsens förenämnda skrifvelse, tillåter jag mig erinra dels om de olika uppfattningar i fråga om dyrtidstillägg till postpersonalen, som hittills gjort sig gällande, och dels om en föregående framställning i liknande syfte som den nu ifrågavarande.

För åren 1901 och 1902 utgick till tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar dyrtidstillägg med 10 % å den kontanta aflöningen, dock icke i något fall med högre belopp än 500 kronor.

Uti det underdåniga betänkande, som den 31 oktober 1901 afgafs af den utaf Eders Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för utarbetande af förslag till nya stater för post- och telegrafverken, yttrade kommittén beträffande frågan om dyrtidstillägg, att kommittén vid uppgörandet af förslaget till aflöning för tjänstemän och betjante vid postverket ansett sig böra lämna å sido de tillfälliga aflöningsförbättringar, som på grund af 1901 års Riksdags beslut tillkommit denna personal i form af dyrtidstillägg, hvadan kommittén afsett, att, om och i den mån sådant dyrtidstillägg komme att beredas andra statstjänare, äfven postpersonalen, när de af kommittén föreslagna aflöningsbelopp tillämpades, borde af dyrtidstillägg komma i åtnjutande.

Beträffande denna fråga förklarade generalpoststyrelsen uti sitt i anledning af nämnda betänkande den 7 december 1901 afgifna utlåtande, att styrelsen ansett sig så mycket hellre böra ställa sig på den af kommittén i berörda hänseende intagna ståndpunkt, som de föreslagna aflöningsarna, äfven med de förhöjningar, styrelsen tillåtit sig förorda, icke tilltagits högre, än att de kunde betraktas såsom normalbelopp, afpassade utan hänsyn till dyr tid, samt dessutom åtskilliga befattningar vid postverket icke ens varit föremål för någon omreglering i afseende å aflöningsförhållanden.

Vid 1902 års riksdag genomfördes lönereglering för tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar att träda i tillämpning med 1903 års ingång, och följdes därvid i nästan alla delar det af förenämnda kommitté upprättade förslaget. Några för-

höjningar ägde icke rum i annan mån, än att, jämlikt styrelsens underdåniga hemställan, postmästarnas lön bestämdes till 200 kronors högre belopp än hvad kommittén föreslagit. Beträffande det af kommittén gjorda uttalandet i fråga om dyrtidstillägg, framhöll emellertid Riksdagen uti skrifvelse den 15 maj 1902 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, bland annat, att en verklig lönereglering blifvit föreslagen och af Riksdagen beslutad beträffande samtliga till postverkets lokalförvaltningar hörande tjänstemän och betjante; att postdirektörerna och åtskilliga postmästare visserligen fått sina löneförmåner bestämda till något lägre belopp, än som under de senaste åren till dem utgått, men att en afgjord förbättring dock vidtagits såväl i fråga om dessa tjänstemäns fasta aflöning som beträffande deras pensionsförhållanden; att, då härtill komme, att, enligt Riksdagens beslut, samtliga postmästares begynnelselöner blifvit satta 200 kronor högre än kommittén föreslagit, det med fog kunde påstås, att dessa tjänstemän blifvit genom löneregleringen väl tillgodosedda; att genom denna lönereglering för kontrollörsgraden aflöningarna och än mera pensionerna i det hela finge anses blifva förbättrade, hvarjämte, hvad postexpeditörerna beträffade, aflöningen i första graden, hvilken hvarje manlig postexpeditör, som förhållit sig väl i tjänsten, kunde antagas under sin tjänstetid uppnå, blifvit afsevärdt förhöjd, begynnelselönen i andra graden likaledes höjd och pensionsvillkoren för samtliga pensionsberättigade expeditörer förbättrade; att, hvad anginge vaktbetjäningen vid postverkets lokalförvaltningar, enligt förevarande lönereglering en afsevärd förbättring för dem vunnits därigenom, att de tidigare än dittills varit fallet komme i åtnjutande af fullständiga ålderstillägg; samt att det slutligen syntes böra framhållas, hurusom genom tillkomsten af de föreslagna nya tjänsterna förbättrade befordringsmöjligheter skulle beredas. Riksdagen, som funnit det uppenbart, att, då ny lönereglering företoges, aflöningarna borde så bestämmas, att de utan några ytterligare tillskott från statsverkets sida blefve med afseende såväl å tjänsteinnehafvarnas åligganden och tjänsteställning som å de vid tiden för löneregleringen rådande pristäförhållanden tillräckliga, hade vid uppgörandet af ifrågavarande lönestater utgått från denna uppfattning och hade till följd däraf beträffande personalen vid postverkets lokalförvaltningar, för hvilken fullständig lönereglering då beslutits, icke kunnat dela den mening, som innefattades i kommitténs nämnda uttalande.

Dyrtidstillägg till ifrågavarande tjänstemän och betjante hafva icke heller utgått för åren 1903 och 1904, lika litet som för år 1905.

Uti underdånig skrifvelse den 28 november 1903 gjorde generalpoststyrelsen, i sammanhang med afgifvandet af förslag till stater för postverket för år 1905, framställning om anslag till personligt lönetillägg åt vissa tjänstemän och betjänte. Härom yttrade styrelsen, bland annat, följande.

Generalpoststyrelsens skrifvelse den 28 november 1903.

I sitt underdåniga utlåtande den 7 december 1901 i anledning af det betänkande och förslag, som den 31 därförutgångna oktober till Eders Kungl. Maj:t afgifvits af kommittén för utarbetande af förslag till nya stater för post- och telegrafverken, hade styrelsen framhållit, bland annat, att de af kommittén föreslagna aflöningsförmånerna för postmästare skulle i allmänhet komma att icke oväsentligt understiga de inkomster, postmästarna då kunde af sin tjänst påräkna, samt att äfven med de af styrelsen i samma utlåtande förordade förhöjda lönebelopp ett ganska stort antal postmästare skulle erhålla lägre aflöning än de för det dåvarande åtnjöte, hvadan det synts styrelsen med goda skäl kunna ifrågasättas, om icke lämpligt vore att i någon form, såsom genom personliga tilläggsarfvoden eller på annat sätt, lämna tillfällig ersättning åt de postmästare, som genom öfvergång till den nya lönestaten komme att lida minskning i sina inkomster. Uti en å »post-tjänstemännens förenings» vägnar till Eders Kungl. Maj:t aflämnad skrift hade också framställning gjorts om tilldelande åt dåvarande postmästare af dylika aflöningstillägg. Då emellertid den knappa tid, som styrelsen för nämnda utlåtandes afgifvande haft till sitt förfogande, icke medgifvit åvägabringandet af tillförlitlig utredning angående de kostnader, som en sådan anordning skulle komma att medföra, hade styrelsen ansett sig förhindrad att i antydda hänseende då framlägga något förslag.

Enär styrelsen ansett det vara af stor vikt att erhålla visshet, om och i hvad mån de från åtskilliga håll anförda klagomålen öfver minskade aflöningsförmåner i följd af den med år 1903 genomförda lönereglering för personalen vid postverkets lokalförvaltningar kunde vara befogade, hade styrelsen låtit genom sitt statistiska kontor verkställa utredning i sådant hänseende beträffande enhvar vid 1903 års ingång i tjänst varande postmästare, kontrollör, postexpeditör och postbetjänt. Resultatet af nämnda utredning, genom hvilken afsetts att åstadkomma jämförelser mellan bemälda postfunktionärers löneförmåner under år 1902, inberäknadt då utgående dyrtidstillägg, samt deras löneförmåner under år 1903, då löneregleringen trädte i tillämpning, föreläge i form af 13 jämförande tablåer, en för hvarje särskild grupp

af ifrågavarande posttjänstemän och betjante, jämte en däröfver upprättad sammanfattning.

Af denna sammanfattning inhämtades:

att af postförvaltarna vid första klassens postkontor 2 erhållit ökade inkomster efter löneregleringens genomförande, men däremot 12 lidit en minskning af, i medeltal, 737 kronor;

att af postförvaltarna vid andra klassens postkontor 7 erhållit ökning, men 31 fått vidkännas en minskning af, i medeltal, 301 kronor;

att af postförvaltarna vid tredje klassens postkontor 29 erhållit ökning, men 18 lidit en minskning af, i medeltal, 217 kronor;

att af postförvaltarna i fjärde klassens postkontor 15 erhållit ökning, men däremot 54 lidit minskning af, i medeltal, 179 kronor;

att af kontrollörerna 13 erhållit ökning, men 13 lidit minskning af, i medeltal, 287 kronor;

att af postexpeditörer af första lönegraden vid postkontor af 1—4 klasserna (utom förste postexpeditörer) 31 fått ökning, men 23 en minskning af, i medeltal, 88 kronor;

att af postexpeditörer af andra lönegraden vid postkontoren af 1—4 klasserna 36 erhållit ökning, men 19 minskning af, i medeltal, 127 kronor;

att af postexpeditörer af samma lönegrad vid direktörskontoren 19 erhållit ökning, men 9 minskning af, i medeltal, 45 kronor;

att af postexpeditörer af tredje lönegraden vid postkontoren af 1—4 klasserna 1 erhållit ökning, men däremot 18 en minskning af, i medeltal, 170 kronor;

att af postexpeditörer af samma lönegrad vid direktörskontoren 1 erhållit ökning, men 17 en minskning af, i medeltal, 103 kronor;

att af postexpeditörer af fjärde lönegraden vid 1—4 klassernas postkontor 24 lidit en minskning af, i medeltal, 154 kronor;

att af postexpeditörer af samma lönegrad vid direktörskontoren 12 fått vidkännas en minskning af, i medeltal, 70 kronor;

att af postbetjante af första lönegraden 35 erhållit ökning, men 436 lidit en minskning af, i medeltal, 63 kronor, under det att för 66 hvarken uppkommit ökning eller minskning;

att af postbetjante af andra lönegraden 35 erhållit ökning, men däremot 170 en minskning af, i medeltal, 52 kronor; samt

att af postbetjante af tredje lönegraden 27 fått ökning, under det att 264 lidit en minskning af, i medeltal, 47 kronor.

Dessa förhållanden hade styrelsen funnit vara så pass beaktansvärda, att styrelsen ansett det som sin plikt att i sammanhang med

förslaget till stat för år 1905 för Eders Kungl. Maj:t framlägga desamma, på det att rättelse i en eller annan form måtte kunna snarast åvägabringas.

Styrelsen har vidare anfört:

Att den af Riksdagen uttalade uppfattningen, att de för personalen vid postverkets lokalförvaltningar bestämda aflöningar kunde anses tillräckliga utan några ytterligare tillskott från statsverket, icke delades af ifrågavarande personal, framginge däraf, att från såväl tjänstemännens som betjäntes sida framställningar blifvit gjorda hos styrelsen om vidtagande af åtgärder för beredande af ersättning i anledning af den minskning i aflöningsförmåner, som löneregleringen och dyrtidstilläggens indragande förorsakat.

Sålunda hade uti en till styrelsen inkommen skrift styrelsen för »Posttjänstemännens förening» anhållit, att styrelsen måtte hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om framläggande inför Riksdagen af förslag därom, att hyresbidrag måtte tillerkännas de vid postverkets lokalförvaltningar anställda ordinarie tjänstemän, däri inberäknade kontrollörer och postexpeditörer, som vore placerade till tjänstgöring vid distriktsförvaltning, och att sagda hyresbidrag måtte från 1904 års början få utgå med 10—20 procent af den fasta aflöningen, men i hvarje fall ej öfverstiga 600 kronor för år. Till stöd för denna framställning hade nämnda förenings styrelse anfört, bland annat, följande. Orsaken därtill, att tjänstemännen vid postverkets lokalförvaltningar i fråga om åtnjutande af dyrtidstillägg icke likstälts med statsfunktionärerna i allmänhet, syntes vara den, att deras aflöning förmenats hafva undergått en sådan reglering, att den förbättrats och ställts i rimligt och rättvist förhållande till hvarje tjänstemans arbete och ansvar samt anpassats efter lefnadsomkostnaderna vid tiden för löneregleringen och under de närmaste åren framåt. Så vore emellertid icke förhållandet. Att de aflöningar, som på grund af den intill 1902 års slut gällande lönestat utginge till posttjänstemän, vore otillräckliga, hade äfven vunnit erkännande af statsmakterna, som också beviljat postverkets likasom flertalet andra tjänstemän dyrtidstillägg för åren 1901 och 1902. Detta dyrtidstillägg vore emellertid afsedt att utgöra en tillfällig aflöningsförbättring under den tid, som förflöte, till dess en verklig lönereglering återställde det rätta förhållandet mellan aflöningar och lefnadskostnader. Post- och telegrafkommittén hade afsett, bland annat, att så ordna aflöningen för de ordinarie tjänstemännen, att denna blefve oberoende af uppboordsprovisionen, som dittills utfallit alltför olika å olika orter. För att sålunda söka likställa aflöningar till tjänstemän inom samma aflö-

ningsgrad hade provisionen sänkts för vissa och borttagits helt och hållet för andra, under det att den fasta lönen i allmänhet höjts. Men följden däraf hade för flertalet blifvit den, att totalbeloppet af deras inkomster minskats. Kommitténs förslag hade därför väckt förstämning inom en stor del af kåren. Föreningens styrelse hade anställt undersökning, huru posttjänstemännens aflöningsförmåner enligt den nya staten förhölle sig till aflöningsförmåner och dyrtidstillägg för år 1902. Vid denna undersökning hade framgått, att löneregleringens genomförande för ett mycket stort antal tjänstemän medfört afsevärda förluster, hvilka i många fall öfverstigit det bortfallna dyrtidstillägget, i andra åter motsvarat eller understigit detsamma. Genom dyrtidstilläggets borttagande hade således tjänstemännen vid postverkets lokalförvaltningar bragts i den belägenheten, att, medan likställda tjänstemän i andra statens verk på grund af dyr tid åtnjöte aflöningsförhöjning, de själva måste söka existera på aflöningar, vid hvilkas beräkning genomsnittsförhållanden och icke rådande dyr tid legat till grund. Att detta icke kunde vara rättvist och lämpligt, än mindre med statens fördel förenligt, då fråga vore om funktionärer inom ett sådant verk som postverket med dess maktpåliggande arbete och stora ansvar, låge i öppen dag.

Hos generalpoststyrelsen hade därjämte centralstyrelsen för »Sveriges postbetjänteförening» gjort framställning därom, att s. k. inkvarteringsersättning eller hyresbidrag, belöpande med 20 procent af all kontant aflöning, måtte tilldelas postverkets betjante. I denna framställning hade framhållits, bland annat, att förlusten af dyrtidstillägget för de många, som därigenom fått vidkännas aflöningsnedsättning af ända till 100 kronor för år, under den gångna delen af år 1903 fått tillfälle att gifva sin verkan till känna, hvarjämte lefnadsomkostnaderna, särskildt hvad hyror och skatter, såväl direkta som indirekta, anginge, än ytterligare stigit i höjden. Det vore visserligen ett obestriddigt faktum, att den förkortning af tiden för de respektive ålderstilläggens tillträdande, som med 1903 års ingång trädte i tillämpning, inneburit en högst erkännansvärd aflöningsförbättring, och den sedan nämnda år i tillämpning varande aflöningsstaten komme i långt bättre grad att tillgodose den kommande generationen än i all synnerhet den före år 1900 gällande förmådde tillfredsställa lefnadsbehöfven för de till mogen ålder komna, om blott tiderna vore likadana som under 1880- och 1890-talen. Värst vore det att i de större städerna erhålla bostäder. Det vore icke nog med, att, såsom t. ex. i Stockholm, en lägenhet om 1 rum och kök betingade ett så oerhördt pris som 350 à 400 kronor; utan det stode i många fall ej

att få en dylik lägenhet, när sådana smålägenheter icke funnes att tillgå i erforderligt antal. Däraf och då det allt fortfarande inrättades alltför få smålägenheter, följde, att hyran för dessa icke syntes få någon gräns, utan alltjämt stige. Också visade en nyligen till Stockholms stadsfullmäktige af dess bostadskommitté ingifven framställning i nu omnämnda syfte, att bostadshyrorna för smålägenheter stigit från 37 ända upp till 72 % från 1896 till 1902. Hvad sådant betydde för postbetjante torde lätteligen låta tänka sig. Att nedbringa det dagliga kosthållet för en familj med hustru och fyra barn under 50 öre för individ, där postbetjante tillhörde första lönegraden, 45 öre, där han tillhörde andra lönegraden, och 40 öre, där han tillhörde tredje lönegraden, vore, enligt föreningens styrelses förmenande, att ställa familjemedlemmarna utanför gränsen af tillräcklig näring. Denna dagliga utgift utgjorde respektive 1,095, 985: 50 och 876 kronor för år. Då maximaflöningen i första lönegraden utgjorde 1,400, i andra 1,250 och i tredje 1,200 kronor, återstode sålunda, sedan stadgad pensionsavgift frändragits, respektive 278, 237 och 297 kronor; dessa räckte i många fall icke ens till hyran. Inför ett sådant faktum vore det icke svårt att inse, hvilka svårigheter många af postverkets betjante hade att utstå, som hade en ännu talrikare barnskara och därtill åtnjote aflöning under maximum, därest icke andra inkomstkällor stode dem till buds.

Efter att hafva sålunda återgifvit innehållet i berörda till styrelsen afgifna framställningar har styrelsen uti ifrågavarande skrifvelse af den 28 november 1903 anført:

Frågan om beredande af hyresbidrag åt statens tjänstemän och betjante såsom en stadigvarande löneförmån ansåge styrelsen vara af så omfattande betydelse, att densamma icke lämpligen syntes böra enbart för ett statens verk upptagas till behandling.

Icke heller ett hela postpersonalen omfattande dyrtidstillägg hade styrelsen ansett sig kunna i förevarande fall ifrågasätta för att i ofvanberörda hänseende åstadkomma rättelse.

Under sådana förhållanden syntes den lämpligaste utvägen vara att genom personliga aflöningstillägg bereda godtgörelse åt de tjänstemän och betjante vid postverket, som genom löneregleringen och dyrtidstilläggens upphörande faktiskt fått vidkännas minskning uti de aflöningsförmåner, som de en gång åtnjutit och hvilka sannerligen icke varit för drygt tillmätta; och fog för en sådan godtgörelse förefunnes så mycket mera, som de högt uppdrifna lefnadskostnader, hvilka på sin tid föranledt dyrtidstilläggens beviljande, icke allenast icke nedgått,

utan till och med, åtminstone hvad anginge hyreskostnaderna i de större städerna, ej obetydligt stigit.

Visserligen hade för de flesta tjänstemännen pensionsvillkoren väsentligen förbättrats genom den skedda löneregleringen, men denna omständighet syntes styrelsen icke i förevarande hänseende kunna tillmätas så särdeles stor betydelse, då ingen säkerhet förefunnes, att pensionerna någonsin komme att af tjänsteinnehafvarna i fråga tillgodonjutas, och dessa i allt fall under tiden komme att lida en bestämd minskning i sina löneinkomster.

*Kungl. Maj:ts
framställning
till 1904 års
Riksdag.*

Med anledning af generalpoststyrelsens berörda framställning föreslog Eders Kungl. Maj:t uti 1904 års statsverksproposition Riksdagen medgifva, att, enligt de grunder, som på styrelsens förslag kunde varda af Eders Kungl. Maj:t fastställda, finge, för år 1903 och, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet äfven för år 1904 utginge, för år 1904 till de postinspektörer, postmästare, kontrollörer, postexpeditörer och postbetjante, hvilka före 1903 års ingång tillträdtt sina befattningar och som i följd af den med samma års ingång vidtagna lönereglering samt upphörandet i sammanhang därmed af dittills utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, utgå personliga aflöningsstillägg med belopp, motsvarande för enhvar af dem skillnaden emellan, å ena sidan, hans samtliga aflöningsförmåner under år 1902, inberäknadt då utgående dyrtidstillägg och ålderstillägg, som skulle hafva intjänats med 1903 års ingång, om äldre staten då ännu varit gällande, samt, å andra sidan, hans samtliga aflöningsförmåner under det år, för hvilket aflöningsstillägget skulle utgå; samt att det sålunda erforderliga belopp måtte utgå af postverkets öfverskottsmedel.

*1904 års Riks-
dags beslut.*

Uti Riksdagens skrifvelse den 20 maj 1904 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel anförde Riksdagen beträffande Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, bland annat, att 1902 års Riksdag vid uppgörandet af de nya lönestaterna för postverket utgått från den uppfattningen, att aflöningsgarna borde så bestämmas, att de utan några ytterligare tillskott från statsverkets sida blefve med afseende såväl å tjänsteinnehafvarnas åligganden och tjänsteställning som å de vid tiden för löneregleringen rådande prisförhållanden tillräckliga. Dessutom ville Riksdagen framhålla, att det, utom i vissa undantagsfall, för ifrågavarande tjänstemän stått öppet att kvarstå på den äldre aflöningsstaten, samt att, till följd af den hastigt fortgående stegringen i postverkets uppbörd och därmed också i en stor mängd

posttjänstemäns inkomster, den minskning i inkomst, som för vissa tjänstemän inträdt vid ingången af år 1903, måste antagas åtminstone i många fall vara snart öfvergående.

På grund af den uppfattning, Riksdagen sålunda hyste i denna fråga, blef Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning i hufvudsaklig del af Riksdagen afslagen.

Jag öfvergår nu till ifrågavarande af generalpoststyrelsen uti ofvanberörda skrifvelse den 20 november 1905 gjorda hemställan om beviljande af dyrtidstillägg åt vissa ofvan omförmälda tjänstemän och betjante vid postverket.

Generalpoststyrelsens skrifvelse den 20 november 1905.

Denna framställning har, efter hvad styrelsen meddelar, föranledts af en utaf postbetjänteföreningen uti en den 21 september 1905 dagtecknad, till styrelsen ställd skrift, däri föreningen, bland annat, anfört följande:

Det hade tidigare vid denna frågas behandling från postbetjänteföreningens sida framhållits, att grundorsaken därtill, att de för postbetjante nu bestämda aflöningsstaterna icke blifvit i öfverensstämmelse med hvad som i verkligheten erfordrades för ett någorlunda drägligt lifsuppehälle, utan tvifvel låge i den omständigheten, att den egentliga regleringen af postbetjantes aflöningsförhållanden skedde år 1899, och således före den tidpunkt, då de allmänna prisstegringarna mera allvarligt visat sig. Följaktligen hade icke heller då någon som helst hänsyn kunnat tagas till de prisförhållanden, som först därefter visat sig på allvar i så väsentlig grad fördyra kostnaderna för lifsbehovet. När sedermera år 1902 företagits ändring uti de tre år tidigare efter en genomgripande reglering fastställda aflöningsstater, vore gifvet, att denna ändring inskränktes till den minsta möjliga, och på så sätt hade ingen ändring kommit att ske vare sig beträffande minimi- eller maximiaflöningsarna för postverkets betjante, utan skulle endast den 1899 bestämda maximiaflöningen kunna erhållas tidigare än det då blef bestämdt.

Att emellertid postbetjante därigenom kommit att bli lidande, vore gifvet. Man lika gifvet vore också, att de icke kunde känna sig tillfreds därför, att deras lifsfrågor kommit att behandlas under omständigheter, som gjort att rättmätig hänsyn icke blifvit tagen till de dyrare tider, som senare blifvit förhärskande.

Ett ojäfbart bevis för att postbetjantes aflöning, därest frågan därom förekommit under gynnsammare omständigheter, blifvit en annan, kunde, enligt postbetjantes mening, finnas i den behandling, de nya

staterna för tullverket rönt vid denna frågas behandling af 1904 års Riksdag.

För uppsyningsmän och vaktmästare — de kategorier, med hvilka postbetjante torde få anses vara fullt jämförliga — hade aflöningsarna före 1904 års reglering utgjorts af:

för uppsyningsmän af andra graden	kr. 1,500: —
» » » första »	» 1,200: —
» vaktmästare » fjärde »	» 1,200: —
» » » tredje »	» 1,000: —
» » » andra »	» 900: —
» » » första »	» 800: —,

jämte ålderstillägg, som för uppsyningsmännen samt vaktmästarna af fjärde och tredje lönegraderna utginge med 300 kronor och för vaktmästarna af andra och första graden med 150 kronor.

Genom förenämnda reglering af år 1904 hade samma personal erhållit respektive 1,700, 1,400, 1,400, 1,200, 1,050 och 1,050 kronor samt, efter sammanslagning af andra och första graden af vaktmästare, ålderstillägg för alla grupperna af 300 kronor. Därigenom erhöles således uppsyningsmännen samt vaktmästarna af de före regleringen existerande båda högsta lönegraderna 200 kronors förhöjning för man och år och vaktmästarna af de båda lägsta lönegraderna — i den näst lägsta 150 kronor, då fråga vore om minimi-, och 300 kronor, då fråga vore om maximiaflöning — hvarjämte aflöningsarna i den lägsta lönegraden höjdes med respektive 250 och 400 kronor för man och år. Därjämte erhöles dessa betjante beklädnadsförmån in natura, hvarför det med visshet kunde antagas, att, om, såsom förut, tullbetjante skolat af sina aflöningsförmåner bekosta sina uniformspersedlar, den kontanta aflöningen kommit att tillmätas minst 50 kronor högre.

Att dessa nu relaterade faktiska aflöningsförhöjningar påkallats af de stegrade lefnadskostnaderna, framginge af finansministerns yttrande till statsrådsprotokollet af den 12 januari 1904.

Bortsedt från den stora förmån, som låge däruti, att lönen för samtliga grupperna höjts med minst 100 kronor och för de före regleringen lägst aflönade ända upp till 200 kronor, hade således tullbetjante fått sig tilldelade aflöningsförhöjning, som mer än motsvarade det före regleringens ikraftträdande till dem utgående dyrtidstillägg, om det ock icke kunde sägas, att de gjorda förhöjningarna fullt motsvarade de förhöjda priserna å lifsförnödenheter och hyror.

Med hänsyn sålunda till den faktiska omständighet, att postbetjäntes aflöningar icke blifvit tillmätta i förhållande till hvad som för lifsbehovet under nu rådande dyra tider erfordrades, ville Sveriges postbetjänteförening återigen för styrelsen framlägga sina bekymmer. Föreningen tilläte sig därvid åberopa, hvad som jämväl tidigare i dylikt sammanhang anförts, samt tillika fastslå, att någon som helst förändring till det bättre beträffande de anförda prisförhållandena *icke* inträffat, utan syntes tvärtom de priser, som åtminstone för någon tid framåt kulminerat i de största städerna, så småningom vinna efterföljelse i de mindre. Detta gällde visserligen främst lifsförnödenheterna, men bostadshyrorna lämnades långt ifrån oberörda af de konstanta svängningarna uppåt, som så väsentligt förändrat lefnadskostnaderna å de större orterna.

Men om än det vore ett faktum, att i mindre städer och orter gällande priser följde de större städernas priser i spåren, torde det dock ej kunna bestridas, att hufvudstaden komme att i sådant hänseende bibehålla sin framskjutna ställning.

Det hade med hänsyftning därpå tidigare för styrelsen framhållits, att denna omständighet väl betingade, att i Stockholm stationerade postbetjante tilldelades något högre aflöningsförmåner än dylika å andra orter. Någon hemställan i sådant afseende hade emellertid icke från postbetjäntes organisation aflåtits. Men när det i Göteborg den 5—8 juni 1905 hållna föreningsmötet skulle till behandling upptaga postbetjäntes aflöningsfråga, hade mötet ansett föreningen icke längre böra återhålla det fullt berättigade uti, att postbetjante i Stockholm i förnyad framställning om hyresbidrag tillgodosåges med anhållan om något högre procenttal än för öfriga postbetjante.

Om än det måste medgifvas, att proportionerna postbetjante emellan icke blefve i aflöningsväg fullt rättvist afvägda genom att begära hyresbidragets utgående med 30 procent för Stockholm och 20 procent för *alla* öfriga orter, kunde det dock icke heller förnekas, att det för hufvudstadens vidkommande vore fullt berättigadt, att postbetjante därstädes tillgodosåges med den aflöning af 1,820 kronor årligen, som skulle bli dem tilldelad, därest denna framställning skulle vinna genomförande.

Att vidare denna framställning skilde sig från sina båda föregångare därigenom, att den *extra* personalen medtagits, hade sin orsak däri, att det för postbetjante blifvit uppenbart, att det ej låte sig göra att inom en rimlig tidrymd få postbetjänteföreningens önskemål i fråga om nämnda personals anställande på ordinarie stat genomförd.

Hvad därefter än ytterligare anginge de aflöningsbelopp, som skulle blifva för postbetjante gällande, därest denna framställning vunne förverkligande, syntes de visserligen höga vid jämförelse med dem, som nu vore gällande. Men anställdes jämförelse med tullbetjante — en jämförelse, som utan gensägelse måste hafva sitt berättigande, *dels* emedan reglering af deras aflöningsförhållanden åstadkommits med hänsyn till nu gällande höga lefnadskostnader, *dels ock* därför att nämnda betjantes tjänsteåligganden kunde åtminstone icke ställas *öfver* postbetjante, vare sig det nu gällde ansvar, fackutbildning eller pålitlighet — komme postbetjante i alla händelser att i aflöningsförmåner i och på grund af sin tjänstgöring stå tillbaka för tullbetjante, enär dessa, enligt gällande af Eders Kungl. Maj:t den 1 juli 1904 utfärdad tullstadga, ägde att, jämte de fasta aflöningsförmånerna, uppbära extra inkomster till belopp af minst 200 men ända upp till 500 kronor och därutöfver årligen.

Föreningen har på grund af det anförda hemställt, att generalpoststyrelsen måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att postbetjante i Stockholm, såväl extra som ordinarie, måtte blifva tilldelade ett med 30 procent af all till dem utgående kontant aflöning belöpande hyresbidrag; samt att till öfriga, såväl extra som ordinarie postbetjante, måtte utgå dylikt, med 20 procent belöpande bidrag af all kontant aflöning.

Generalpoststyrelsen har vidare förmält, att vid det möte, styrelsen i början af november månad 1905 hållit med postverkets distriktschefer för öfverläggning angående en del postala frågor, distriktscheferna hörts öfver postbetjanteföreningens framställning. Distriktscheferna hade ansett, att den begärda aflöningsformen väl kunde anses hafva fog för sig, men vid det förhållande att det ej torde kunna anses sannolikt, att statsmakterna skulle tillmötesgå en dylik begäran ensamt rörande postverket, hade uttalats den åsikten, att bidraget borde utgå i form af dyrtidstillägg, beräknadt efter 15 procent å samtliga kontanta aflöningsförmåner för postbetjante i Stockholm och inom norra distriktet, såsom varande de särskildt i fråga om hyrorna dyraste orterna, samt efter 10 procent å öfriga platser. Distriktscheferna hade därjämte framhållit önskvärdheten af att, därest postbetjante erhöles nu ifrågasvarande förmån, jämväl tjänstemännen i motsvarande mån tillgodosåges, med de begränsningar, som innefattades i nådiga kungörelsen den 12 maj 1905 angående dyrtidstillägg.

För egen del har styrelsen anført följande:

Att, såsom postbetjanteföreningen syntes hafva ansett, man redan nu skulle kunna för postbetjante få genomförd icke blott en tillfällig

löneförbättring, utan en för framtiden bestående omreglering af 1902 års löne reglering under den nya formen af hyresbidrag, därtill torde väl så mycket mindre utsikter för närvarande förefinnas, som ännu icke något af de förslag, som afgifvits af den för närvarande arbetande allmänna löne regleringskommittén, blifvit af statsmakterna pröfvadt, vare sig i fråga om aflöningsbelopp eller aflöningsformer; och efter uttalandet af 1902 års Riksdag och utgången af framställningen till Riksdagen år 1904 skulle styrelsen icke tillåtit sig att komma med hemställan ens om tillfällig löneförbättring, såvida ej styrelsen funnit detta vara, såvidt styrelsen kunde se, oundgängligen nödvändigt ej blott för postbetjante utan ock, såsom posttjänstemän flerfaldiga gånger framhållit och distriktscheferna erinrat, jämväl för posttjänstemän. Styrelsen ansåge det vara sin plikt mot funktionärerna vid det styrelsen anförtrödda verk att tillse, att dessa funktionärer komme i åtnjutande af aflöning, som kunde anses nödvändig i förhållande till rådande lefnadskostnader.

Redan för flera år sedan hade styrelsen uttalat den uppfattning, att de aflöningsförmåner för postpersonalen, som sedermera blifvit vid 1902 års riksdag beslutade, ej vore högre tillmätta än att under dåvarande lefnadskostnader dyrtidstillägg fortfarande borde utgå. Visserligen vore styrelsen icke i besittning af nog omfattande eget statistiskt material för att, hvad postpersonalen anginge, kunna detaljeradt visa förhållandet mellan lefnadskostnaderna då och nu, utan torde få hänföra sig till de statistiska utredningar, som eljest blifvit verkställda, men styrelsen kunde åberopa enhvars egen erfarenhet om, att den dyra tiden fortfarande i fråga om såväl bostadshyror som lifsmedelspris och att de förändringar, som kunde hafva inträdt, i regel ingalunda vore förändringar till det bättre.

Det kunde således ej förnekas, att lefnadskostnaderna under de senaste åren stegrats i sådan grad, att till postpersonalen utgående aflöning numera icke kunde anses afpassad efter rådande lefnadsförhållanden. Men äfven om för de relativt bättre aflönade den dyra tiden minskade värdet af aflöningen, ägde likväl dessa en ekonomisk spänstighet, som gjorde, att de icke i samma mån berördes af en afknappning som de, hvilkas inkomst från början varit afpassad för livvets nödtorft. För dessa senare, de lägst aflönade, uppkomme under dyr tid svårigheter att erhålla en anständig bärning.

Styrelsen hade därför ansett sig böra påkalla statsmakternas bistånd för lindrande i någon mån af de existenssvårigheter, som genom rådande dyr tid uppstått för postverkets lägst aflönade funktionärer, samtliga betjante och en del tjänstemän. En dylik lindring syntes

kunna lämpligast åstadkommas genom att dyrtidstillägg tillerkändes bemälda funktionärer. Gränsen uppåt för de tjänstemän, som skulle komma i åtnjutande af ett dylikt aflöningsstillägg, syntes — med hänsyn därtill att för tjänstemännen vid postverkets distrikts- och lokal-förvaltningar så nyligen verkstälts en lönereglering, hvarigenom för en del aflönningen i viss mån förbättrats och för samtliga åstadkommits gynnsammare pensionsförhållanden — böra sättas lägre än hvad som ägt rum beträffande under år 1905 utgående dyrtidstillägg i allmänhet. Styrelsen hade därför trott, att från åtnjutande af nu ifrågasatta dyrtidstillägg borde undantagas de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst uppginge till högre belopp än 3,000 kronor.

I öfrigt syntes de grunder, som jämlikt nådiga kungörelsen den 12 maj 1905 gällt för beräkning af dyrtidstillägg för år 1905 åt en del tjänstemän och betjante, böra tillämpas jämväl i förevarande fall. Visserligen vore hyrorna i Stockholm och i en del orter i norra Sverige högre än i öfriga delar af riket, men då denna omständighet ej föranledt högre dyrtidstillägg för andra statsfunktionärer, syntes någon afvikelse ej kunna ifrågasättas för postpersonalen. Grunderna skulle således undergå blott den förändring, att i punkten b) af moment 2:o i omförmälda nådiga kungörelse siffran 5,000 ändrades till 3,000 och punkt d) af samma moment bortföle.

I regel skulle, med tillämpning af dylika grunder, utom ordinarie postbetjante, följande tjänstemannagrupper komma i åtnjutande af dyrtidstillägg, nämligen samtliga postexpeditörer i 4:e, 3:e och 2:a lönegraderna samt de postexpeditörer i 1:a lönegraden, som antingen upp-bure begynnelseaflöning eller intjänat första ålderstillägget och ej vore anställda såsom förste postexpeditörer.

Enligt gjorda beräkningar skulle dyrtidstillägg komma att utgå till omkring 690 tjänstemän och 1,400 postbetjante. För dessa tjänstemän utgjorde aflönningen lägst 1,500, högst 2,900 kronor. För postbetjante vore minimiaflönningen 900 kronor, maximiaflönningen 1,400 kronor, hvartill, i förekommande fall, komme det i § 15 af aflöningsreglementet den 6 juni 1902 omförmälda arfvode till ett belopp af högst 20 kronor för månad räknadt.

Sammanlagda aflönningen till dessa tjänstemän och betjante hade beräknats till 3,236,820 kronor, däraf till tjänstemännen 1,552,650 kronor och till betjante 1,684,170 kronor. Kostnaden för beredande enligt ofvan föreslagna grunder af dyrtidstillägg åt nämnda tjänstemän och betjante skulle således uppgå till 323,682 kronor, eller i rundt tal 320,000 kronor.

Åberopande hvad sålunda blifvit anfördt, har generalpoststyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t behagade i nåder till Riksdagen göra framställning, att Riksdagen måtte medgifva, att dyrtidstillägg finge, enligt ofvan angifna grunder, för år 1906 utgå till de ordinarie tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för år 1906 icke öfverstege 3,000 kronor.

Därjämte har styrelsen föreslagit, att det härför erforderliga beloppet måtte utgå af samma anslag som öfriga under sjätte hufvudtiteln ifrågakommande dyrtidstillägg.

Till en början torde det tillåtas mig att närmare angifva, hvilka tjänstemän och betjante kunna af generalpoststyrelsens förevarande förslag beröras, samt i sammanhang därmed närmare angifva de löner, som enligt nu gällande stat tillkomma dem.

Hvad angår postmästare, åtnjuta de, som förestå postkontor af 1:a och 2:a klassen, högre löneförmåner än 3,000 kronor och äro de således i hvarje fall uteslutna från den ifrågasatta förmånen. Beträffande åter postmästare vid 3:e och 4:e klassens postkontor, uppbära de förra 2,200 kronor i lön och 800 kronor i tjänstgöringspenningar samt de senare 2,000 kronor i lön och 600 kronor i tjänstgöringspenningar. Hvad beträffar tjänstgöringspenningar, utgå dessa såsom af staten garanteradt minimibelopp af den uppbördsprovision, hvilken tillkommer postmästarna. I regel uppgår denna provision till högre belopp än hvad af staten garanterats. Därtill kommer, att postmästarna vid fråga om rätt till ålderstillägg få räkna sig till godo den tid, de tjänstgjort såsom postexpeditörer, i följd hvaraf de i allmänhet vid tillträdet till postmästarbefattningen åtnjuta sådant tillägg. På grund af nu nämnda omständigheter äfvensom åtskilliga andra smärre tjänsteinkomster öfverstiga postmästarnas löneförmåner så godt som alltid 3,000 kronor. Generalpoststyrelsen har ej heller, på sätt af dess skrifvelse framgår, vid beräkning af det belopp, hvartill beviljande af dyrtidstillägg enligt af styrelsen föreslagna grunder skulle uppgå, tagit någon hänsyn till ifrågavarande tjänstemän, utan afser styrelsens hemstallan allenast postexpeditörer och postbetjante.

Beträffande de till postexpeditörer utgående löner blefvo väsentligen olika grunder vid omförmälda reglering genomförda mot hvad förut varit gällande. Enligt den vid tiden för regleringens tillkomst tillämpade aflöningsstat för postverket voro postexpeditörerna fördelade i fyra lönegrader, och uppgingo deras aflöningsförmåner i de särskilda

*Departementschefens
yttrande.*

lönegraderna enligt en tablå, som ofvan omförmälda kommitté för utarbetande af nya stater för post- och telegrafverken låtit utarbета, till följande belopp:

1:a lönegraden:

lön	kronor	1,350: —	
tjänstgöringspenningar	„	450: —	
uppbördsprovision (medeltal för år 1899) ...	„	418: —	2,218: —
2 ålderstillägg å 400 kronor efter 5 och 10 år			800: —
			<u>kronor 3,018: —</u>

2:a lönegraden:

lön	kronor	1,200: —	
tjänstgöringspenningar	„	400: —	
uppbördsprovision (medeltal för år 1894) ...	„	394: —	1,994: —
2 ålderstillägg å 400 kronor efter 5 och 10 år			800: —
			<u>kronor 2,794: —</u>

3:e lönegraden:

lön	kronor	1,050: —	
tjänstgöringspenningar	„	350: —	
uppbördsprovision (medeltal för år 1900) ...	„	312: —	1,712: —
2 ålderstillägg å 150 kronor efter 5 och 10 år			300: —
			<u>kronor 2,012: —</u>

4:e lönegraden:

lön	kronor	900: —	
tjänstgöringspenningar	„	300: —	
uppbördsprovision (medeltal för år 1900)	„	303: —	1,503: —
2 ålderstillägg å 150 kronor efter 5 och 10 år			300: —
			<u>kronor 1,803: —</u>

Äfven enligt nu gällande lönestat äro postexpeditörerna indelade i fyra klasser, och utgår aflöningen till dem enligt följande grunder:

1:a lönegraden:

lön	kronor	1,725: —	
tjänstgöringspenningar	„	775: —	2,500: —
2 ålderstillägg å 400 kronor efter 5 och 10 år			800: —
			<u>kronor 3,300: —</u>

2:a lönegraden:

lön	kronor 1,500: —	
tjänstgöringspenningar	„ 700: —	2,200: —
2 ålderstillägg å 300 kronor efter 5 och 10 år		600: —
		<hr/>
		kronor 2,800: —

3:e lönegraden:

lön	kronor 1,250: —	
tjänstgöringspenningar	„ 500: —	1,750: —
2 ålderstillägg å 150 kronor efter 5 och 10 år		300: —
		<hr/>
		kronor 2,050: —

4:e lönegraden:

lön	kronor 1,050: —	
tjänstgöringspenningar	„ 450: —	1,500: —
2 ålderstillägg å 150 kronor efter 5 och 10 år		300: —
		<hr/>
		kronor 1,800: —

Hvad åter angår postbetjänte, undergingo deras löneförmåner ingen större förändring genom omförmälda reglering. Nu som förut äro de indelade i tre klasser med respektive 1,000, 950 och 900 kronor i lön och tjänstgöringspenningar. Däremot komma de i följd af regleringen tidigare än dittills varit fallet i åtnjutande af fullständiga lönetillägg. Under det nämligen förut postbetjänt tillerkänts fyra ålderstillägg, ett-hvart om 100 kronor för betjänt af 1:a lönegraden och 75 kronor för betjänt af 2:a eller 3:e lönegraden, att tillträdas respektive 5, 10, 15 och 20 år, efter det han tillträdt ordinarie postvaktbetjäntbefattning, utgå numera två ålderstillägg efter respektive 5 och 10 år, hvardera med 200 kronor för postbetjänt i första samt 150 kronor för postbetjänt i andra och tredje graden. Vidare bereddes ersättning åt vaktbetjänte, som finge sig anförtrodda vissa mera maktpåliggande göromål, i form af arfvoden om högst 20 kronor i månaden, att åtnjutas så länge den särskilda tjänstgöringen fortfore. För den närmare innebörden häraf ber jag att få hänvisa till styrelsens underdåniga skrifvelse den 20 november 1905 angående förslag till stater för postverket för år 1907, för hvilken skrifvelse jag förut denna dag haft tillfälle att för Eders Kungl. Maj:t redogöra (sid. 29—32).

Slutligen torde omnämnas, att bättre befordringsmöjligheter be-

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 4 Saml. 1 Afd. 12 Häft.

reddes såväl postexpeditörer som betjante genom tillkomsten af åtskilliga nya tjänster. För de förra förbättrades därjämte deras pensionsvillkor, och de senare erhöles, i händelse af sjukdom, kostnadsfri läkarvård.

Jag har tillåtit mig att så vidlyftigt som skett angifva lönevillkoren för ifrågavarande tjänstepersonal, enär det är af vikt för frågans bedömande att äga kännedom, i hvad mån dessa, för den del af personalen, som beröres af styrelsens framställning, blifvit genom 1902 års reglering förändrade. Det torde knappast kunna bestridas, att, fränsedt postexpeditörerna af första klassen, öfriga i postverkets tjänst anställda tjänstemän af samma grad samt betjante icke fått sina löneförmåner i någon betydande mån förbättrade genom ifrågavarande löne-reglering, ehuruval deras ställning i andra här ofvan berörda afseenden blef förmånligare.

Då denna reglering beslöts, hade redan, på framställning af Eders Kungl. Maj:t, Riksdagen åt en del tjänstemän och betjante inom statsdepartementen och underlydande verk beviljat dyrtidstillägg, att utgå med 10 procent af den kontanta aflöningen och enligt i öfrigt närmare angifna grunder. Som Eders Kungl. Maj:t torde erinra sig, beslöts sådant dyrtidstillägg första gången vid 1901 års riksdag; och har det sedan, om än efter förändrade grunder, alltjämt utgått. Postverkets tjänstemän och betjante hade således vid genomförandet af den nya, första gången år 1903 tillämpade regleringen redan under två år uppburit dyrtidstillägg. Det är visserligen sant, att ifrågavarande förmån är beroende på ett under hvarje år efter förnyad pröfning af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen fattadt beslut, men då det numera under en så lång följd af år utgått, innebär det icke något förvånansvärdt, om postverkets tjänstemän, när de jämföra sina nuvarande löneförhållanden med dem, som enligt äldre stat åtnjötos, därvid jämväl taga för-lusten af dyrtidstillägget i betraktande; och tages hänsyn härtill, för-minskas än ytterligare för ifrågavarande tjänstemän och betjante för-månen af den skedda löneregleringen. Eders Kungl. Maj:ts framställning vid 1904 års riksdag vittnade äfven om, att denna lönereglering för åtskilliga af postpersonalen, icke minst de lägst aflönade bland dem, medfört minskade löneförmåner.

Redan i det föregående har erinrats därom, att den kommitté, hvars utredning och förslag i hufvudsaklig del låg till grund för Eders Kungl. Maj:ts framställning vid 1902 års riksdag om ny aflöningsstat, afsåg, att, under förutsättning att dyrtidstillägg komme att beredas andra statstjänare, jämväl postverkets tjänstemän och betjante borde, oberoende af den ifrågasatta löneregleringen, däraf komma i åtnjutande.

Riksdagen delade emellertid icke denna uppfattning, utan förklarade uttryckligen, såsom likaledes omförmälts, att Riksdagen vid uppgörande af ifrågavarande lönestater utgått från den uppfattningen, att de fastställda aflöningarna borde utan några ytterligare tillskott från statsverkets sida blifva med afseende såväl å tjänsteinnehafvarnas åligganden och tjänsteställning som å de vid tiden för löneregleringen rådande prisförhållanden tillräckliga.

Utän tvifvel hade det varit mindre lämpligt att på en och samma gång genomföra ny löneroglering och samtidigt bevilja den af regleringen berörda tjänstepersonalen särskildt lönetillägg. Men då Riksdagen gjorde detta uttalande, kunde Riksdagen svårligen förutse, att de stegrade utgifterna för lefnadskostnaderna, hvaraf trycket då under någon tid gjort sig gällande, skulle icke blott fortfara, utan äfven allt ytterligare växa i den grad som sedermera skett. Men då så blifvit förhållandet — och till bevis härom åberopar jag, utom hvad den dagliga erfarenheten gifver vid handen, särskildt den utredning, som förebragts i det jämväl i dag inför Eders Kungl. Maj:t förebragna ärende om särskildt lönetillägg åt den lägre aflönade järnvägsbetjäningen — torde icke Riksdagens nyss återgifna uttalande kunna längre äga samma giltighet och styrka som förut. I synnerhet under de omkring två år, som förflutit, sedan frågan om lönetillägg för viss postpersonal senast var föremål för Riksdagens pröfning, hafva lefnadskostnaderna så afsevärdt stegrats, att särskildt för postbetjante, men jämväl för de lägre posttjänstemånen, svårigheter otvifvelaktigt föreligga att med de tillmätta lönerna kunna bestrida nödtorftiga lefnadsbehof. Då postpersonalen icke åtnjuter förmånen af fri bostad, hafva de under senare åren alltmer uppskrufvade hyrorna äfven gjort deras belågenhet svårare. Det är väl ock antagligt, att, därest löneroglering för postverkets stater nu förestode, lönerna skulle, särskildt för postbetjäningen och lägre tjänstemån, komma att sättas högre än 1902 blef fallet; och vid sådant förhållande synes mig ej heller längre fullgiltiga skål kunna åberopas, hvarför den år 1902 under delvis andra förhållanden beslutade lönerogleringen numera skål ställa sig hindrande i vägen, för att posttjänstepersonalen må komma i åtnjutande af dyrtidstillågg, därest sådan förmån tilldelas andra statstjänare.

På dessa grunder och då af den redogörelse, som ofvan lämnats, synts mig framgå, att den lägre postpersonalens löner genom 1902 års löneroglering icke blifvit i samma grad förbättrade som en del andra tjänstemåns, hvilka i följd af under senare åren verkställda lönerogleringar uteslutits från förmånen af dyrtidstillågg, har jag icke ansett

mig böra afvisa generalpoststyrelsens hemställan om beredande af rätt till dyrtidstillägg jämväl åt den i postverkets tjänst anställda personalen. Det förefaller mig äfven som om styrelsen på ett klokt sätt begränsat rätten till åtnjutande af denna förmån. De posttjänstemän, hvilkas årliga aflöningsförmåner öfverstiga 3,000 kronor, hafva i allmänhet vid meranämnda lönereglering blifvit tämligen väl tillgodosedda. Enahanda är väl i viss mån förhållandet med förste postexpeditörer, men att alldeles utesluta dessa tjänstemän från det föreslagna dyrtidstillägget, hvilket, på grund af ofvan angifna förhållanden, kunde hafva visst fog för sig, torde dock vara olämpligt särskildt med hänsyn därtill, att den inbördes ordningen mellan lönerna i de olika klasser, hvori postexpeditörerna äro indelade, härigenom på ett synnerligen betänkligt sätt rubbades. På sätt styrelsen anmärkt, skulle emellertid icke samtliga postexpeditörer i första klassen erhålla dyrtidstillägg. Enligt närmare af styrelsen inhämtade meddelanden afser styrelsens framställning endast 180 tjänstemän af ifrågavarande grad. Då hela antalet postexpeditörer i första klassen utgör 340, är det således endast något mer än hälften, som komme i åtnjutande af dyrtidstillägg.

Beträffande de grunder, efter hvilka ifrågavarande dyrtidstillägg bör utgå, har styrelsen påpekat vissa afvikelser från de i allmänhet härom gällande, som borde beträffande postpersonalen uppställas. Det må i detta sammanhang tillåtas mig att erinra, hurusom chefen för finansdepartementet i sitt i ärendet denna dag till statsrådsprotokollet hållna anförande, utöfver hvad styrelsen i sådant hänseende påpekat, ytterligare upptagit en särskild bestämmelse rörande postpersonalen. Medan nämligen, enligt nämnda anförande, för öfriga statstjänare borde stadgas, att de, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, af vederbörande taxeringsmyndigheter år 1905 uppskattats till högre belopp än 5,000 kronor undantoges från åtnjutande af ifrågavarande förmån, skulle vid postverket anställda tjänstemän och betjante redan vid en på enahanda sätt uppskattad inkomst af mera än 3,000 kronor vara uteslutna från dyrtidstillägg. Denna bestämmelse är uppenbarligen en konsekvens däraf, att särskilda föreskrifter skola gälla för postpersonalen i fråga om den allmänna lönegräns, vid hvars öfverskridande rätt till dyrtidstillägg upphör.

Kostnaden för genomförandet af styrelsens ifrågavarande förslag har af styrelsen, efter därom förebragt utredning, beräknats till 323,700 kronor.»

I sammanhang med Kungl. Maj:ts ofvanomförmälda, i statsverkspropositionen gjorda förslag har utskottet förehaft till behandling *dels* en

af justitieombudsmannen i dennes vid denna riksdag afgifna ämbetsberättelse (sid. 108) gjord framställning, att Riksdagen, under förutsättning att dyrtidstillägg innevarande år beviljades statens ämbets- och tjänstemän, måtte tillerkänna enahanda förmån jämväl åt tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen, *dels ock* tre särskilda, inom Andra Kammaren väckta motioner, däruti hemstälts

af herr *O. G. Erikson* i Öfre Odensvi (motionen n:o 95), att för den händelse Riksdagen, med anledning af hvad Kungl. Maj:t äskade uti statsverkspropositionen, skulle bevilja dyrtidstillägg åt statens tjänstemän och betjante, sådant dyrtidstillägg då måtte beviljas äfven åt sådana tjänstemän och betjante, som åtnjöte bostad in natura;

af herr *C. Lindhagen* m. fl. (motionen n:o 106), att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts proposition rörande dyrtidstilläggen måtte besluta att *dels* höja dyrtidstillägget för samtliga ordinarie vaktmästare vid statens ämbetsverk eller åtminstone för dem, som stode i den lägre lönegraden, från 10 till 20 procent af den kontanta aflöningen och *dels* medgifva dyrtidstillägg jämväl åt vaktmästare, i hvilkas aflöning in- ginge bostadsförmån in natura; samt

af herr *F. W. Thorsson* m. fl. (motionen n:o 75), att Riksdagen måtte bevilja de ordinarie postbetjante ett dyrtidstillägg, beräknadt efter 15 procent å samtliga kontanta aflöningsförmåner för betjante i Stockholm och inom norra distriktet, samt efter 10 procent åt postbetjante å öfriga platser.

I sin ofvanberörda framställning erinrar justitieombudsmannen, att Riksdagen, som med anledning af särskilda af Kungl. Maj:t gjorda framställningar åren 1901, 1902, 1903, 1904 och 1905 beviljat dyrtidstillägg att till statens ämbets- och tjänstemän med vissa undantag och under vissa förbehåll för samma år utgå med tio procent af deras aflöningsförmåner, jämväl på särskilda framställningar af justitieombudsmannen åren 1902, 1903, 1904 och 1905 anvisat medel till erforderligt belopp för beredande af motsvarande förbättrade löneförmåner åt tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen.

¶ Då några afsevärda förändringar i lefnadskostnaderna icke syntes hafva inträdt under den tid, som förflutit efter det Riksdagen senast beviljade dyrtidstillägg, och Riksdagen följaktligen torde komma att äfven under innevarande år pröfva, huruvida medel för sådant ändamål borde anvisas, hemställde justitieombudsmannen, att enahanda förmån måtte för år 1906 beredas sistnämnda tjänstemän.

I afseende å de skäl, som uti hvar och en af förberörda tre motioner anförts till stöd för däri framställt förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till själfva motionerna.

*Utskottets
yttrande.*

Vid 1903 års riksdag yttrade statsutskottet i afgifvet utlåtande (n:o 12) angående gjorda framställningar om dyrtidstillägg för år 1903 åt en del tjänstemän och betjänte, bland annat, följande:

»Då utskottet nu går att yttra sig i denna fråga, anser sig utskottet ånyo böra erinra därom, att Riksdagen uti skrifvelse den 12 april 1900 framhöll, att, därest Kungl. Maj:t, efter förutgången utredning, skulle finna vissa statens tjänare eller vissa grupper af statstjänare, hvilkas aflöning bestämts enligt äldre stater eller enligt stater uppgjorda enligt samma grunder, som följts vid de äldre staternas fastställande, vara i behof af någon förbättring i aflöningsvillkoren, en revision af dessa statstjänares aflöningsförhållanden borde verkställas. Och Riksdagen uttalade tillika, att härigenom vunnnes jämväl den fördel, att Riksdagen komme i tillfälle att, där löneförbättring ifrågasattes, taga under ompröfning, om och till hvilket belopp sådan kunde anses vara af förhållandena i hvarje särskildt fall betingad. Riksdagen kunde af dessa skäl icke bifalla Kungl. Maj:ts då gjorda framställning om beredande af dyrtidstillägg åt ämbets- och tjänstemän.

Samma mening omfattades också af 1901 års statsutskott, som tillade, att då en sådan utredning påginge beträffande flera bland de större staterna, borde denna utredning jämväl afse möjligheten af förenklingar i administrationen och eventuell indragning af tjänster, som genom förändrade anordningar skulle kunna undvaras. Riksdagen beviljade emellertid sistnämnda år anslag till dyrtidstillägg åt vissa statens ämbets- och tjänstemän samt betjänte.

Jämväl nästlidet år biföll Riksdagen Kungl. Maj:ts framställningar om beredande af dyrtidstillägg, men statsutskottet, som då förordade denna framställning, ansåg sig vid behandlingen af denna fråga böra ytterligare betona, att den enda fullt tillfredsställande lösningen af denna fråga vore att vinna på den sålunda antydda vägen.

Enligt hvad af åberopade statsrådsprotokollet inhämtas, har Kungl. Maj:t nu uppdragit åt en kommitté att afgifva utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden, därvid kommittén skulle hafva att taga under öfvervägande, huruvida genom förenklingar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning af tjänster, som genom de förändrade anordningarna kunde undvaras.

Förberedande åtgärder hafva alltså vidtagits för att tillmötesgå de i sammanhang med anvisande af medel till dyrtidstillägg under de senare riksdagarna uttalade önskningsmål om en allmän lönereglering. Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att jämväl för innevarande år bevilja anslag till dyrtidstillägg åt vissa statens tjänstemän och betjänte, hvilkas aflöningsförmåner icke blifvit vid 1901 eller 1902 årens riksdagar reglerade.»

Riksdagen biföll den af statsutskottet gjorda hemställan om beviljande af dyrtidstillägg för år 1903 i enlighet med de af Kungl. Maj:t föreslagna grunder.

Äfven den vid 1904 års riksdag af Kungl. Maj:t gjorda framställningen om beviljande af dyrtidstillägg för samma år blef, jämlikt statsutskottets därom gjorda hemställan, af Riksdagen bifallen.

Jämväl nästlidna års lagtima Riksdag beviljade i anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning dyrtidstillägg för samma år åt en del statens ämbetsmän och betjänte, dock med de ändringar beträffande de af Kungl. Maj:t nämnda år liksom under de föregående åren föreslagna grunder för utgående af dyrtidstillägg, att dylikt tillägg förklarades icke få i något fall utgå med högre belopp än 300 kronor i stället för af Kungl. Maj:t såsom maximum föreslagna 500 kronor samt att från åtnjutande af dyrtidstillägg undantogos de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för år 1905 uppginge till högre belopp än 5,000 kronor samt de tjänstemän och betjänte, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, år 1904 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 5,000 kronor, i hvilka afseenden Kungl. Maj:t föreslagit ett belopp af högst 7,000 kronor såsom berättigande till dyrtidstillägg.

I de grunder för dyrtidstilläggens utgående och i de anslagsbelopp, som af 1905 års lagtima Riksdag blifvit fastställda, har Kungl. Maj:t nu, hvad andra, tredje, fjärde, femte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna beträffar, icke föreslagit annan ändring, än som föranledts dels af bortfallandet af det dyrtidstillägget under tredje hufvudtiteln motsvarande bidrag, som utgått från norska statsverket, dels af arméförvaltningens detaljerade beräkning af anslagsbehovet för år 1906 uti ifrågakvarande hänseende under fjärde hufvudtiteln, dels ock af de nästlidna år beslutade löneregleringar å femte och åttonde hufvudtitlarna,

hvarigenom sammanlagda summan af de från enhvar af sistnämnda båda hufvudtitlar utgående dyrtidstillägg ansetts kunna nedsättas från 28,000 kronor och 65,000 kronor till respektive 16,000 kronor och 60,000 kronor.

I fråga om sjätte hufvudtiteln har Kungl. Maj:t däremot i så måtto frångått det alltsedan år 1901 för dyrtidstilläggs utgående uppställda villkor att från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagas de tjänstemän och betjante, hvilkas aflöningsförmåner vid 1901 och följande årens riksdagar ny- eller omreglerats, att Kungl. Maj:t, oaktadt omreglering af de vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar anställda tjänstemäns och betjantes löneförhållanden beslutats vid 1902 års riksdag, nu föreslagit, att dylika tjänstemän och betjante skulle vara berättigade till dyrtidstillägg efter i öfrigt stadgade grunder, dock att i fråga om nämnda tjänstemän och betjante dyrtidstillägg skulle tillkomma allenast dem, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för innevarande år icke öfverstege 3,000 kronor och hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, år 1905 af vederbörande taxeringsmyndigheter icke uppskattats till högre belopp än 3,000 kronor.

Vid det förhållande att de förberedande arbetena för åstadkommande af en allmän tjänste- och lönerreglering ännu icke fortskridit så långt, att förslag i ämnet kan framläggas för innevarande års riksdag, finner väl utskottet, i likhet med Kungl. Maj:t, dyrtidstillägg böra i enlighet med af Kungl. Maj:t nu föreslagna grunder äfven för innevarande år tillerkännas de tjänstemän och betjante, hvilkas aflöningsförmåner icke efter år 1900 ny- eller omreglerats, men anser sig utskottet däremot icke kunna förorda beviljande af dylikt lönetillägg åt nyssnämnda tjänstemän och betjante vid postverket, hvilkas löneförhållanden reglerats år 1902. Äfven om, såsom af chefen för civildepartementet till åberopade statsrådsprotokollet anförts, den lägre postpersonalens löner genom den af 1902 års Riksdag beslutade lönerregleringen icke blifvit förbättrade i samma grad, som en del andra tjänstemäns, hvilka i följd af under senare åren verskställda lönerregleringar utslutits från förmånen af dyrtidstillägg, läser dock med fog kunna framhållas, att tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar genom samma lönerreglering på annat sätt beredts afsevärda fördelar i ekonomiskt afseende. Genom tillkomsten af ett betydande antal nya ordinarie beställningar inom nu ifrågavarande grader, nämligen 250 postexpeditörstjänster och 200 vaktbetjäntbefattningar, hvilka i båda fallen till allra största delen uppfördes i de högsta lönegraderna, erhöilo såväl postexpeditörer som vaktbetjante bättre be-

ordringsmöjligheter än förut till högre löneklasser. Antalet dylika beställningar har jämväl senare ökats i betydande mån, nämligen dels vid 1904 års riksdag med 100 postexpeditörstjänster och 150 vaktbetjäntbefattningar, dels ock vid innevarande års riksdag med 100 nya ordinarie befattningar af det förra slaget och 200 af det senare. I fråga särskildt om postexpeditörerna förbättrades vid 1902 års löneroglering jämväl deras pensionsförhållanden därigenom, att en del af deras löneförmåner, som förut utgjordes af provision, vid regleringen tillades lönen och sålunda öfvar inflytande på pensionens belopp. Hvad vidare angår postbetjante, komma dessa i följd af lönerogleringen tidigare än förut i åtnjutande af sina ålderstillägg samt erhålla numera vid tjänstgöring af mera maktpåliggande art särskilda månadsvis utgående arfvoden. Härtill kommer, att postbetjante enligt det nya aflöningsreglementet bekomma såväl uniformsersedlar in natura eller beklädnadsersättning som ock fri läkarvård och medicin.

I betraktande af de obestriddiga fördelar, som 1902 års löneroglering vid postverket sålunda medfört för nu ifrågavarande tjänstemän och betjante vid distrikts- och lokalförvaltningarna, synes det utskottet icke föreligga giltiga skäl att, framför öfriga statens tjänstemän och betjante, som under de senare åren fått sina löner reglerade, bereda nyssnämnda kategorier ytterligare fördel i form af dyrtidstillägg; och finner sig utskottet därför böra afstyrka såväl Kungl. Maj:ts framställning i denna del som ock herr Thorssons m. fl. motion i ämnet. Då, enligt hvad af ofvanintagna utdrag af statsrådsprotokollen framgår, för beredande af dyrtidstillägg åt ifrågavarande tjänstemän och betjante vid postverket beräknats ett anslag af 323,700 kronor, bör sammanlagda beloppet af dyrtidstilläggen under sjätte hufvudtiteln minskas med nyssnämnda summa och sålunda bestämmas till 818,700 kronor.

Beträffande härefter herr Eriksons ofvanberörda yrkande, att dyrtidstillägg måtte beviljas äfven åt sådana tjänstemän och betjante, som åtnjöte bostad in natura, får utskottet erinra, att under alla de år, dyrtidstillägg begärts för tjänstemän och betjante, såsom ett hufvudsakligt skäl för beviljande af dylikt lönetillskott anförts just de höga bostadshyrorna. Då otvifvelaktigt dessa under de senare åren alltmer stegrats, har också förmånen af bostad i kronans hus för dem, som åtnjuta sådan förmån, blifvit allt värdefullare; och synes alltså anledning icke nu förefinnas att frångå det, alltsedan dyrtidstillägg vid 1901 års riksdag första gången beviljades, stadgade villkoret, att från åtnjutande däraf undantagas de tjänstemän och betjante, i hvilkas aflöningar ingår bostads- eller boställsförmån in natura.

I fråga om herr Lindhagens m. fl. förberörda hemställan, att dyrtidstillägg måtte medgifvas de vid statens ämbetsverk anställda vaktmästare, i hvilkas aflöning inginge bostadsförmån in natura, får utskottet till hvad nyss anförts erinra, att för åtnjutande af dylik förmån afgår från vaktmästarlönen ett belopp af allenast 150 kronor, hvilken summa under nu rådande höga hyror icke torde uppväga förmånen af fri bostad.

Ej heller finner sig utskottet kunna tillstyrka bifall till herr Lindhagens m. fl. förslag om förhöjdt dyrtidstillägg åt de ordinarie vaktmästarne i ämbetsverken, då ett dylikt beslut skulle innebära en orättvisa mot statens öfriga betjante.

Kungl. Maj:ts framställning om beredande af dyrtidstillägg åt tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa finner sig utskottet äfven innevarande år böra förorda.

Mot den af justitieombudsmannen gjorda framställningen om dyrtidstillägg åt tjänstemän vid justitieombudsmansexpeditionen har utskottet ej heller något att erinra. För detta ändamål torde böra anvisas ett belopp af 600 kronor, att utbetalas af riksgäldskontoret.

Utskottet får alltså hemställa,

I) att Riksdagen, i anledning af hvad Kungl. Maj:t under 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 och 9 hufvudtitlarne föreslagit i fråga om beviljande af anslag till dyrtidstillägg och med afslag af herrar Eriksons, Lindhagens m. fl. och Thorssons m. fl. i ämnet väckta motioner, må, för beredande af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante inom de olika departementen jämte därtill hörande ämbetsverk, kårer och stater, under nedannämnda hufvudtitlar på extra stat för år 1907 anvisa särskilda förslagsanslag till följande belopp, nämligen:

under andra hufvudtiteln	kronor	12,500:—
„ tredje	„	3,500:—
„ fjärde	„	8,000:—
„ femte	„	16,000:—
„ sjätte	„	818,700:—
„ sjunde	„	30,000:—
„ åttonde	„	60,000:—
„ nionde	„	67,900:—

att utbetalas med iakttagande, att för beräknande af dyrtidstillägg skola gälla följande grunder:

1:o) Dyrtidstillägg utgår med tio procent å konstant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 300 kronor.

2:o) Från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagas:

a) de tjänstemän och betjante, i hvilkas aflöning ingår bostads- eller boställsförmån in natura;

b) de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 5,000 kronor;

c) de tjänstemän och betjante, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, år 1905 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 5,000 kronor;

d) de tjänstemän och betjante, hvilkas aflöningsförmåner vid 1901, 1902, 1903, 1904 och 1905 årens riksdagar ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande.

3:o) Dyrtidstillägg må allenast tilläggas tjänstemän och betjante, hvilkas aflöning blifvit af Konung och Riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter af Riksdagen pröfvade grunder.

4:o) Dyrtidstillägg beräknas endast å aflöningsförmåner, hvilka utgå af statsmedel. Där aflöning bestrides dels af statsmedel, dels ock af andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del däraf, som utgår af statsmedel, dock att åt lärare och tjänstemän vid universiteten och lärare vid allmänna läroverken, i hvilkas aflöning ingå jämväl andra medel än statsmedel, dyrtidstillägg må beräknas å hela det belopp, hvartill aflöningen blifvit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd att minst uppgå.

5:o) Dyrtidstillägg beräknas å följande slag af aflöningsförmåner:

lön;

tjänstgöringspenningar, däri inberäknadt härads-skrifvare tillkommande tillägg till deras fasta tjänstgöringspenningar;

kontant bostads- och inkvarteringsersättning;
arfvode;
med lön likställdt lönetillägg; samt
dagaflöning vid flottan.

6:o) Dyrtidstillägg till den, som af statens medel åtnjuter lön eller arfvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en af dessa, nämligen för den, som medför högsta aflöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe är lika, för den af dem, till hvilken han först blifvit befordrad; samt

7:o) Dyrtidstillägget anses tillhöra lönen.

II) att dyrtidstillägg i enlighet med de af utskottet föreslagna grunder jämväl må för innevarande år utgå till tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa; samt

III) att, i anledning af hvad justitieombudsmannen föreslagit, Riksdagen må, för beredande af dyrtidstillägg enligt ofvanstående grunder åt tjänstemännen vid justitieombudsmansexpeditionen, för år 1906 anvisa ett belopp af 600 kronor, att utbetalas af riksgäldskontoret.

Stockholm den 27 april 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Herr *D. Persson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.